

господарство. Така диверсифікація виробничої діяльності адаптує можливості малих господарств до потреб ринку і створює передумови для їх розвитку в цьому напрямі на перспективу [1].

Перспективи розвитку зеленого туризму формуються і завдяки реалізації заходів з поліпшення благоустрою сільських садиб, вулиць, в цілому сіл, розвитку соціальної інфраструктури. Зараз, сфера обслуговування відпочиваючих відбувається на базі існуючого житлового фонду з використанням місцевих рекреаційних та інфраструктурних ресурсів. Але з певним надходженням коштів від цієї діяльності ті, хто нею займається, починають робити вкладення у поліпшення облаштування житла, вулиць, об'єднаними зусиллями добиваються зміни на краще сфери обслуговування.

Усе це не тільки сприяє розвитку села, а й, матеріалізуючи організаційні зусилля і фінансові ресурси сільських жителів та сільської громади, надає процесам незворотного характеру, що є додатковим стимулом для прийняття перспективних рішень щодо стратегії розвитку малих господарств.

Роль та функції малого підприємництва полягають не тільки в тому, що воно є одним із найважливіших дійових факторів економічного розвитку зеленого туризму, яке спирається на ринкові методи господарювання. Його важливою функцією є сприяння соціально-політичній стабільності громади, тобто воно відкриває простір вільному вибору шляхів і методів роботи на користь суспільства та забезпечення власного добробуту.

Список використаних джерел:

1. Корчинська О. О. Проблеми розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. Вип. 12. Ч 2. С. 60 – 63.
2. Радник старости. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/rs/2019/march/issue-1/article-42891.html>
3. Рижаківа Г. М. Роль і місце малого підприємництва в національній економіці України. Ефективна економіка. 2011. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=450>

Зайченко В. В., к.н.держ.упр., доцент
Центральноукраїнський національний
технічний університет, м. Кропивницький, Україна

ЛАНЦЮГ ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ НЕОІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

Прискорені темпи зростання світової економіки за останні десятиліття зумовлені переорієнтуванням передових країн і цілих регіонів на шлях інтенсивного розвитку, що ґрунтується на структурній перебудові підприємств та інноваційно-технологічній модернізації. Раціоналізм такого підходу полягає у розвитку підприємств тих галузей і секторів економіки, котрі забезпечують найвищу додану вартість і стійкі конкурентні переваги. При цьому серед головних драйверів сучасного світового господарства провідна роль належить

високотехнологічним галузям (ІКТ, мікроелектроніка, робототехніка, аерокосмічна техніка, нанотехнології, фармацевтика, генна інженерія тощо). Саме завдяки високотехнологічному сегменту формується міжнародна конкурентоспроможність, зростає загальна продуктивність праці, капіталізація.

Динамізм середовища формування конкурентоспроможності, мінливість окремих його складових (економічної, політико-правової, соціокультурної та ін.) в умовах неоіндустріалізації та четвертої глобальної промислової революції (4IR) актуалізують дослідження системи чинників та умов забезпечення конкурентних переваг підприємств. Найбільший внесок у розвиток теорії конкуренції та чинників, що визначають конкурентоспроможність підприємств здійснив М. Портер, який розглядає чотири детермінанти конкурентоспроможності в умовах індустріалізації [1, с. 85-108, 161-205]:

- базові умови (фактори виробництва та елементи інфраструктури);
- параметри попиту на національному ринку (купівельна спроможність населення, розподіл доходів між різними соціальними групами, умови ринку збуту, обсяг, структура і характер попиту);
- стратегії підприємств та рівень конкуренції (наявність конкурентних стратегій, діловий та інвестиційний клімат, інноваційна активність підприємств, суперництво на внутрішньому ринку);
- розвиток суміжних та доповнюваних галузей (наявність конкурентоспроможних на світовому ринку постачальників та споріднених галузей, розвиток кластерів).

Така класифікація досить умовна, оскільки, для прикладу, елементи інфраструктури можна віднести і до базових, і до розвинених чинників. Базові природно-ресурсні детермінанти конкурентоспроможності мають відносно низький потенціал створення стійкої конкурентної переваги, за винятком сировиннозалежних (сільське господарство, добувні галузі, переробна промисловість) та орієнтованих на використання стандартних технологій секторів економіки.

Яскравим прикладом є досвід Південної Кореї, котра, будучи обмеженою у базових чинниках та умовах забезпечення конкурентоспроможності економіки, досягла високого рівня розвитку (12-та економіка світу за рівнем ВВП [2], 15-та – за Глобальним індексом конкурентоспроможності та абсолютний лідер за рівнем впровадження ІКТ [3, с. 323-324]), перебудувавши власну економіку відповідно до інноваційної моделі.

Водночас, чинники вищого порядку спрямовані на формування високого потенціалу тріади «освіта – наука – виробництво» і забезпечення процесу створення та використання нових знань, поширення інновацій, досягнення технологічного лідерства. Розвиток таких чинників, з одного боку, вимагає значно більших державних і приватних капіталовкладень із залученням висококваліфікованої робочої сили, а з іншого – забезпечує сильніші й триваліші конкурентні позиції країн у світовій економіці.

Для аналізу конкурентоспроможності підприємств в умовах неоіндустріалізації доцільним видається застосування «*подвійного ромба*» (*Double*

Diamond Model) А. Ругмена [4, с. 59], котрий відрізняється від класичної моделі введенням в аналіз сфери глобальної діяльності з вхідними і вихідними параметрами.

Еволюція економічної думки щодо визначення чинників та умов забезпечення конкурентоспроможності країн відображена також у працях Д. Чо [5, с. 18-20], котрий доповнив ідеї М. Портера і виділив дві групи чинників: фізичні та людські. Ключова роль, на думку Д. Чо, належить людським ресурсам, завдяки потенціалу яких можна мобілізувати і розвивати фізичну складову. Модель Д. Чо була розроблена головним чином для пояснення економічного зростання Південної Кореї.

Велика кількість теоретико-концептуальних моделей і підходів до визначення чинників та умов забезпечення конкурентоспроможності підприємств свідчить про неоднозначність і поліаспектність досліджуваних питань. Природа великих систем настільки складна, що іноді компоненти системи, які її характеризують, ідентифікують її стан та проблеми розвитку, можуть одночасно відігравати роль чинників, що на неї впливають. У цьому контексті про міжнародну конкурентоспроможність країни як складну систему свідчить стан природної, соціокультурної, економічної, політичної і технологічної підсистеми: чим вищий потенціал країни в частині кожної зі складових, тим вищий рівень конкурентоспроможності, яким вона володіє. При цьому доцільно виокремлювати конкурентоспроможність кожної складової, взаємодія яких посилює потенціал цілої системи і дає синергетичний ефект. З іншого боку, перелічені підсистеми можуть бути чинниками формування конкурентних переваг країни і розглядатися вже не в структурі системи, а в контексті зовнішнього середовища.

Таким чином, технологічна конкурентоспроможність є важливою компонентою загальної конкурентоспроможності підприємств в умовах неоіндустріалізації, а також одним із чинників, що її забезпечує (рис. 1).

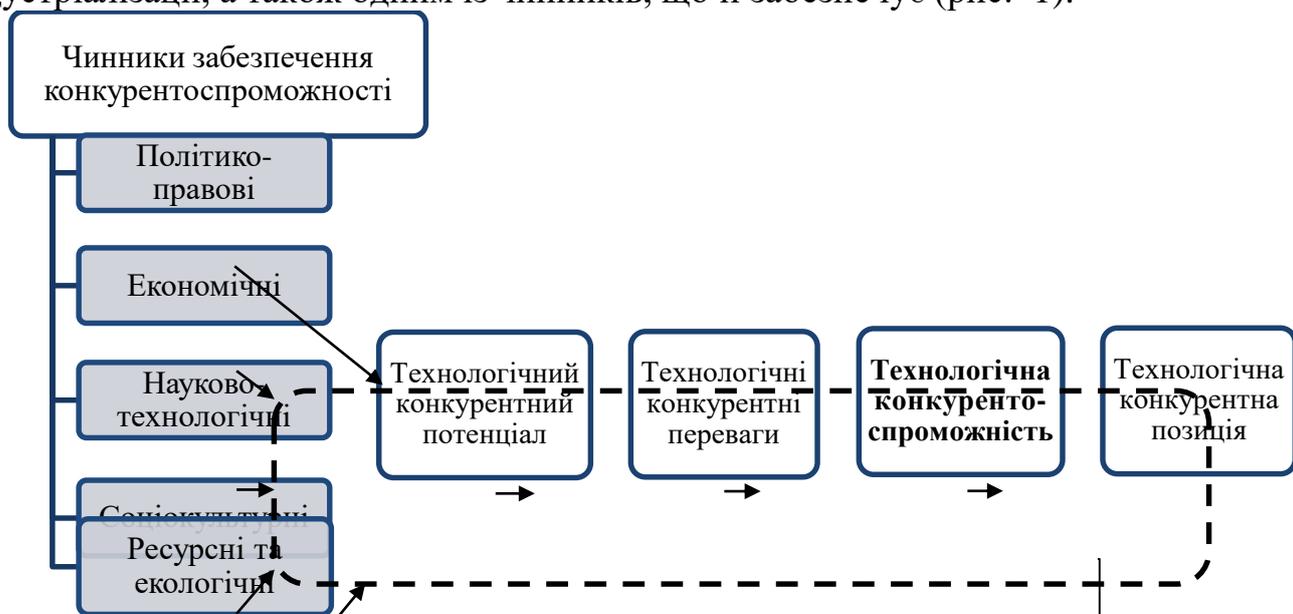

Рис. 1. Ланцюг формування технологічної конкурентоспроможності підприємства в умовах неоіндустріалізації (авторська розробка)

Перелік чинників можна деталізувати в межах кожного блоку, виокремлюючи загальні і часткові (специфічні) детермінанти, об'єктивні та суб'єктивні чинники, стимулятори та дестимулятори, постійно діючі умови та тимчасові детермінанти, ендогенні та екзогенні параметри, регульовані, слабoreгульовані чинники. Весь спектр можливих чинників та умов забезпечення технологічної конкурентоспроможності підприємства впливає на формування його *технологічного конкурентного потенціалу*, під яким слід розуміти можливості підтримувати певний рівень конкурентоспроможності.

Технологічні лідери є новаторами, здатними генерувати нові знання і технології, застосовувати високі технології та ставити перед собою надсучасні цілі розвитку. Це дозволяє економічній системі підприємства збалансовувати чинники внутрішнього середовища, долати глобальні виклики і зміцнювати конкурентні позиції за рахунок інноваційно-технологічного поступу.

Список використаних джерел:

1. Джерело 1. Портер М. Конкуренция: пер с англ. – М.: Издательский дом «Вильямс», 1993. – 495 с.
2. Джерело 2. GDP in Current Prices 2018. IMF: World Economic Outlook (WEO) Database, April 2019. URL: <https://knoema.com/nwnfkne/world-gdp-ranking-2019-gdp-by-country-data-and-charts>.
3. Джерело 3. The Global Competitiveness Report 2018 / Prof. Klaus Schwab (Ed.). Geneva: World Economic Forum, 2018, 658 p. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf>.
4. Джерело 4. Rugman A.M. Porter Takes the Wrong Turn // Business Quarterly, 1992. – Vol. 56. – № 3. – P. 59-64.
5. Джерело 5. Cho D.S. A dynamic approach to international competitiveness: The case of Korea // Journal of Far Eastern Business, 1994. – P. 17-36.

Ковальов Г. І., к.е.н., доцент
Одеської регіональний інститут
державного управління НАДУ
при Президентові України,
м. Одеса, Україна

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Стан інноваційної діяльності в Україні можна визначити як кризовий і такий, що не відповідає сучасним потребам економічного розвитку. Відсутність дієвої державної науково-технічної політики і, як наслідок, скорочення обсягів її фінансування унеможливають перехід економіки до інноваційної моделі розвитку. Реформування науково-технічного комплексу реалізується в умовах частих змін цілей та завдань. Чинники екстенсивного та інтенсивного економічного розвитку вже вичерпали свій ресурс, та не забезпечують необхідні темпи розвитку економічного зростання, адекватні сучасному стану світової економіки. Тому запровадження в Україні інноваційної моделі економічного зростання з політичної мети перетворюється на об'єктивну необхідність.